

Fra: Haukalid, Snorre <Snorre.Haukalid@vaf.no>
Sendt: 29. mai 2017 17:39
Til: Postmottak
Kopi: Marit Eik
Emne: Uttalelse fredete kulturminner - Kommunedelplan for havneområde nord, Kongshavn – Vige

Vi viser til planprogram for "Kommunedelplan for havneområde nord, Kongshavn – Vige" og til korrespondanse med Kristiansand kommune v/Marit Eik.

I planprogrammet står det at planarbeidet skal avklare konsekvensene av planforslaget for forskjellige tema. Et av temaene er automatisk fredete kulturminner (eldre enn 1537), både kjente og uregistrerte kulturminner.

For å få en oversikt over eventuelle uregistrerte kulturminner, foretok Fylkeskonservatoren i Vest-Agder en arkeologisk registrering av planområdet våren 2017.

Det ble ikke påvist nye automatisk fredete kulturminner i planområdet. På Ringknuten ble det registrert en steinrøys. Vi vet ikke hva den ble brukt til eller hvor gammel den er. Vi har invitert Kulturhistorisk museum i Oslo og Riksantikvaren med på en befaring 15. juni 2017, for å blant annet se på dette kulturminne. Endelig uttalelse om dette kulturminnet – og bygdeborgen - vil komme etter befaringen. Rapporten gjøres ferdig samtidig.

På Ringknuten er det registrert to fredete hellere. Den ene helleren er en stor hule som ifølge presten Hans Engelhart (1824) ble kalt St. Olas bageroven. I 1822 skal storforbryteren Ola Høyland overnattet i samme hule – og etter det ble den kalt for Ole Høylands hole (Hageland:2008). Det ble gravd flere prøvestikk i og utenfor hulen uten at det ble gjort funn. Det dreier seg derfor om en tradisjonslokalitet og ikke en steinalderlokalitet. Terrenget foran hulen og helleren er sprengt bort for å få plass til industrilokaler og parkeringsplass.

Forholdet til fredete kulturminner i sjø er ikke avklart, jf. notat fra Norsk Maritimt Museum datert 18. september 2016.

Konsekvenser for automatisk fredete kulturminner

Den registrerte helleren som det er knyttet sagn til om St. Olav og Ola Høyland har høy bevaringsverdi som tradisjonslokalitet. Den andre helleren har lav bevaringsverdi, og røysa som ble funnet på toppen av Ringknuten har foreløpig uavklart status.

Selv om røysa på Ringknuten ikke har avklart status som fredete kulturminne, vil det være det større kulturmiljøet som har bevaringsverdi. På begge sider av høydedraget ved Ringåsen går havet inn i vikene som har vært gode havner. Ved Prestebekken bygde Palle Rosenkrantz opp sin Kongsgård i 1635, noe som foranlediget grunnleggelsen av Kristiansand by i 1641. Høyere opp i Prestebekken, inne på det som i dag er en rulleskibanen, ble det på 1980-tallet funnet en landsbylignende bosetning fra jernalderen (fra 400 f. Kr.), som ble etterfulgt av bosetningen ved Oddernes kirke som var i bruk frem til folkevandringstid (570 e. Kr). Det dreier seg om mer eller mindre kontinuerlig bosetning i dette område i 2400 år. Og midt i dette landskapet hever det seg et høydedrag som har vært en viktig del av dette kulturmiljøet. Høydedraget ligger strategisk plassert der Topdalsfjorden er på det smaleste og med god utsikt inn fjorden, og ut mot havet og innseilingen. På andre siden av fjorden ligger det flere gravrøysler langs stranden. Høydedraget med de to toppene Ringåsen og Ringknuten har hatt mange forskjellige

funksjoner; som samlingsted, utkikkspunkt, her har det sikkert stått varder og blitt brent veter for å varsle om ufred. Under Napoleonskrigen (1807-14) skal det ha stått en bygning på Ringåsen – kanskje en optisk telegraf.

Problemstilling for den arkeologiske registreringen var å påvise spor etter en bygdeborg, men det eneste sikre sporet vi fant var en røys som vi foreløpig ikke kjenner funksjonen til. Selv om det skulle vise seg at røysa ikke er forhistorisk mener vi at Ringåsen og Ringknuten er viktige landskapselement, og at det vil ha stor negativ konsekvens for forståelsen av det forhistoriske landskapet om høydedraget sprenges bort.

Kartgrunnlag er Askeladden. Det vil bli justert når rapporten er ferdig.

Med vennlig hilsen

Snorre Haukalid

Arkeolog

Fylkeskonservatoren i Vest-Agder

Tlf: 404 64 095 | E-post: sha@vaf.no

All kommunikasjon med oss kan bli arkivert.

For mer info: www.vaf.no | www.facebook.com/Fylkeskonservatoren | [@VestAgderfylke](https://www.instagram.com/VestAgderfylke)